PROVINCIAL LIBRARY MANITOBA

НЕМА ТАКОЇ ПОДІЇ В ЖИТТІ, ПРО ЯКУ НЕ МОЖНА-Б РОСКАЗАТИ ЦІКАВО Й ПОПУЛЯРНО.

ЛІТЕРАТУРНА СТОРІНКА

В РОБІТНИЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ ВІДБИВАЄТЬСЯ ЖИТТЯ Й БОРОТЬБА ПРАЦЮЮЧОЇ КЛЯСИ.

ГУЦУЛЬЩИНА В ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.

Ми в останніх кількох літературних сторінках "Укр. Роб. Вістей" містимо уривками оповідання з гуцульського життя М. Козоріса "Чорногора говорить". Фейлєтоном в кожному числі "У.Р.В." почали ми друкувати твір М. Коцюбинського "Тіні забутих предків", також з гуцульського життя. На цему ж місци ми подаємо коротеньку розвідку А. Крушельницького "Гуцульщина в творах українських письменників". Ті читачі, які мають замилування в цих творах, можуть набути собі твори цих письменників з гуцульського життя в "Робітничо-Фармерській Книгарні у Вінніпегу.

Твір Михайла Коцюбинського "Тіні забутих предків", якого сюжет, ідею й мистецьку форму знайшов поет на верхах гуцульських Карпат, у нетрях їхніх лісів, на чорногірських полонинах, не є відокремлене явище в українському письменстві.

Гуцульщину — ту свою найближчу батьківщину — оспівували, її красу змальовували гуцули з походження — поети Осип-Юрій Федькович і Іван Семанюк (Марко Черемшина). Перший у поезіях і головно в оповіданнях — соняшних, блискучих картинах, овіяних сяйвом розкішної весняної природи, святкових настроїв - переживань буйного гуцульського народа. Другий у настроєвих картинах — частіше чорних, прибитих, ніж соняшних, настроїв. Перший — Федькович — в ентузіястичних поривах, у захопленні красою гір і людей, другий — Черемшина — в трагічних переживаннях на тлі переважно соціяльних злиднів передвоєнного часу та в її розболілому кривавому стражданні за часів світової війни, коли гуцульські села вигибали, але й у не менш щирому сміху і в'їдливому насміху над окремими постатями й цілими гуртами гуцулів і гуцулок-(Парасочка) — болю й сміху, розсипаному в імпресіоністичних картинах.

Крім цих що кість від кости, кров від крови своєї Гуцульщини, спиняються на сюжетах з гуцульського життя й письменники та поети з інших українських земель. Змальовують природу й життя гуцулів письменники, що довше чи коротше пробувають на Гуцульщині, проймаються красою й величчю її гір, її лісів, її полонин, її бистрого, рвучого, дикого Черемоша, — вдумливо приглядаються до життя цього оригінального, старовинного українського племени — тих "тіней забутих предків", буйних, хоч злиднями битих, завжди бадьорих, вічно-молодих, стужених за красою життя, синів чорногірських верхів.

Складають свою данину Гуцульщині галичани: Іван Франко в поезіях і в оповіданнях "Терен у нозі" та "Як Юра Шикманюк брив Черемош", та Антін Крушельницький у повісті з гуцульського життя "Рубають ліс". Оспівують Гуцульщину, захоплені нею, сини українського низу, українських степів — Гнат Хоткевич у повісті на тлі життя колишніх гуцульських "опришків" — Камінна душа" та О. Олесь у поетичному циклі "На зелених горах". Зачіпають у своїх поезіях Гуцульщину Леся Українка й Спиридон Черкасенко, цей останній у циклі "З гір — орлята".

Але найніжніше з усіх відчула красу гуцульських Карпат і змалювала її у своїх оповіданнях - поемах буковинська письменниця Ольга Кобилянська.

Поки врешті не зазнайомився з Гуцульщиною, перебуваючи влітку р.р. 1910, 1911 і 1912 в селі Криворівні, Михайло Коцюбинський, що захопився не тільки її красою — природи й людини, її життя-побуту, але щой відшукав і оспівав у героях свого твору життєвий світогляд давнозабутих предків української нації та дав синтезу зусиль усіх творців поетичної Гуцульщини.

Коцюбинський — син Поділля!.. Творець поетичної гуцульської поеми-казки!..

Поділля — Чернігівщина і Гуцульщина! Які, далекі, які ріжні одна від одної землі України! І як легко переходить цей творець від одної до другої! Як своєрідно відтворює він настрої подільсько - чернігівської землі в творі: "Fata Morgana", полтавської — в "Intermezzo", басарабської — в "Для загального добра", кримської — в "На камені", якою певною рукою змальовує він гуцульські "Тіні забутих предків"!

Роз'яснення цієї проблеми треба шукати в умовах життя Коцюбинського, яке переплило між Поділлям і Бесарабією, Кримом і Чернігівщиною, Полтавщиною та Гуцульщиною, за якого він теж чимало часу побував поза межами України — в Італії, на Сіцилії, на Капрі — сприймав у свою істоту подих своєї і чужої землі, мову свойого й чужих народів, своєї і чужих культур — усякого часу, — чимало спостерігав і зауважував, чимало переживав і передумував, чимало із спостереженого перетворював — переживав удруге — у своїх писаннях.

А. Крушельницький.

ГАЛИЦЬКОМУ ЖОВНІРОВІ.

(У відповідь на лист товариша при польській армії).

Всі вони в сірих ворожих мундурах,
Всі у шапках з орлами;
Йдуть вони мовчки, сумні і понурі,
Йдуть тисячами...
В серцях у них біль, бо від них там віднято
Все найдорожче — свободу.
В руках вони кріси тримають завзято,
Немов нагороду...

***

Це діти села, тих хаток закурених,
Що у тяжкій праці сходить їх весь вік;
Це діти міст, тих родин зажурених,
Що голод у них треває весь рік.
Це діти пісень, хоч так мовчки ступають,
Та спів їх у серцях не згас;
Це діти пімсти, та всі лиш чекають
На тасло, на поклик, на час!

***

Учіться, учіться стріляти, цілятн,
Ви діти нуждарства — неволених мас,
Щоб дружньо за щастя всесвітнє повстати,
Бо доля усіх — теж залежить від вас!

А. Корчинський.

МИКОЛА ЙДЕ ДО ДОМУ.

(Уривок з оповідання М. Козоріса "Чорногора Говорить".)

Микола йшов додому вихилясами, як гірський потік. Плай був для його завузький і він то з правого то з лівого боку зачіпляв постолами за корчі, що росли при плаю. На дворі стояла красуня, цяцькована гірська ніч, як гуцульська дівчина в свято.

А Микола борикався з корчами, як сердитий медвідь, вимахував гострою барткою, ловився руками за колючі гиляки і дряпався вгору.

Здавалося, що він готов лізти на найвищий верх, виставити розхристані груди, широкі, мов плити, й викликати на бій всіх лісовиків, щьизників і той буйний полонинський вітер, що в горах гне катрафії, як стебла, а в низах перевертає з корінням старі буки та смереки. Станув перед своїми дверима. Велика біла собака кинулась до його, скакала передніми лапами на груди, на плечі й валила його з ніг.

Відтручував її від себе, мов щеня, одним махом, а вона знову скакала до його і ласилась.

Гримав сердито у двері і бурмотів пяним голосом.

— Пара, мой Пара, відклямкуй! Отвориш? Смага тя вбйла! Отвори!

Гримав кулаком, аж двері тріщали.

— Пара! — лунало далеко-далеко.

Параска лежала. Дикий біль і образа спутали її тіло, не хотіла, не могла рушитись.

— Не отворю. Хай чипить там до раня.

Микола йшов до вікна. Махнув кулаком. Шиби забренїли розбитим дзвінком. Рвонув раму й кинув далеко в траву, ліз вікном до хати.

— А тота галиця де. Га... Що, хирієш, моя пані?

Заточився і впав на землю.

— Мой, шельмо, ти де?

Пробував устати і знову сів.

— Зажгай світло, а то голову розчерепаню. Чуєш? Трівай, дам я тобі.

Доповз до печі. Ловився руками за припічок, вставав, мацав за сірниками, світив каганця.

На лаві лежала бліда Параска і великими очима дивилася на п'яного.

— А ти, котюго, от-тут? Ба, чому ти не відчинила? Питаюся тебе, хухана, дьидева донько, чому ти не відчинила?.. Ба, чому?

Кричав на цілу хату. Стояв з закладеними за спину руками, з колінами зломаними вперед і хитався на всі боки.

Був високий, грізний, з палаючим обличчям.

Параска мовчала.

— Шляк би тебе трафив, ти оглухла? Чому не відчиняла?

Приступив ближче й вимахував закривавленим кулаком.

— Не відчиняла, бо спала й не чула, а як скльинки задзвеніли, скорнулася.

— А чому ти не чула?

— Бо дуже трудна. Ціліський день роблю і роблю. Зрештою я не буду відчиняти. Не буду. Другі ґазди поночі не волочуться, але припочивають і не корньюють чельидь позапівніч.

— А я тобі кажу, що будеш, такой мусиш і ще раз мусиш.

— І не буду і не мушу. Було ночувати у Явдохи, хай вона тобі відчиняє.

— Ти мені?... Ти мені?... Ти мені Явдоху?... Трівай же!

Наступав. Параска схопилась з лави, забилась в кут.

— Ти, Мико, не шукай собі прички. Лягай та хирій, — пищала перелякана.

А він підняв два кулаки мов довбні і махнув ними...

Насилу вирвалась, скочила в вікно, втікала навмання й скавуліла, як скалічена собака...

. . . . . .

В хаті погас каганець. Микола причикнув на землі, поклав голову на край лави і хропить.

А ясна ніч заглядає через вікно в кімнату, мов у темну прірву.

НЕДІЛЯ.

Параска збиралася до церкви. Лишала в хаті стару Петриху. Вже три місяці минуло з того часу, як вийшла заміж, і між нею і світом станула якась непроходима понура гора, що відокремила її від людей. Тільки до дьиді вирвалась часом. А то все на ґаздівстві. Треба і маржину обійти і викістати і на царинку побігти, порядок дати.

Знала, що в селі вона на людських язиках, що її життя з хатніх стін, мов через сито, втікає на люди і завдає їхнім язикам немало роботи. І тепер хотілося їй цим людям навмисне зійти вниз, надягнувши, що тільки є найкраще в неї, й дати зрозуміти всім, що вона ще не пропала, що й вона ще жива.

Зав'язувала на голові черлену шовкову хустку, вирівнювала старанно складки, припрізувала поясом блискучі фартухи, на вишивану тонку сорочку брала на-опашки узорчатий петек і виходила мов пава з хати.

Ішла плаєм не поспішаючи. Знала, що люди пройшли вже, але їй байдуже. Вона не до церкви, а до людей. Хоче показатися, а для цього часу ще вистарчить. На цвинтарі зустріне пів села, всіх дівчат та легенів. Всі будуть її бачити й вона всіх.

Ітиме гордо, з піднесеною головою. І як дівчата чи бабки шептатимуть їй поза плечі, вона ні оком не кліпне.

Вдаватиме, що цього не бачить і не чує, що це не про неї.

А на легенів кине нарвисне таким оком, що лице обсмалює та розпалює юнацьку кров.

Або що...

Плай ішов зразу царинкою, що наставила пукласту спину під палке соняшне проміння. Далеко внизу сердився бистрий Черемош, моцувався з великими плитами, що лягли йому впоперек дороги й хватали його за брикливі ноги.

А він скакав почерез їхні спини й пінився, як сполоханий кінь.

Як плай повернув у смерековий ліс, вдарило на неї ароматом розпаленої живиці. Роздувала широко тонкі ніздрі, втягала в легкі гірське повітря і чула, як вливається в неї живка верховинська сила, така, що старих дьидів робить молодими огерами й тягне до чильидинських пазух, що плодить любасів і любасок і заставляє їх гнати одно за другим, як буйних оленів осінню і диких вовків зимою. Чула, що тепер вона не Миколова жінка, що вона знову та Параска, за якою недавно легіні кидали поглядами немов гострими бартками, що вбиваються глибоко в те місце, де поцілять.

Чула, що в ній бурхтить кров самки, голодної на самцеві залицяння і ласки. Пашіло обличчя, горіли очі.

По дорозі схилялася від часу до часу і зривала стебла суниць, що споміж трави і зілля наставляли ягоди такі червоні, як дівоцькі губи, що просяться цілунку.

Обривала губами ягоди, а вони фарбували губи перпурою.

Раптом мов дика сарна чутким інстинктом почула на собі чужий погляд. —

Обернулась... Під смерекою недалеко від плаю стояв стрункий панич у білому брилі й їй очима.

Параска мимоволі посміхнулась, але ж в ту мить зніяковіла, і прискорила хід. Чула, що цей погляд причепився до неї реп'яком і тягнеться вслід за нею. Як на закруті обернулась, бачила, що він не спускає з неї очей і посміхається.

— Тьфу, якась мара...

Сплюнула ще раз мов від лихого й хотіла бути спокійною.

Але спокою не було й всередині хвилювалося щось, як плесо, коли шпурнути в його каменюкою.

ПІСНЯ РАДЯНСЬКОЇ СЕЛЯНКИ.

Кину кужель, кину пряжу
Собі світ я цим розв'яжу,
Нехай його шашлі точать
На фабрику оддам клоччя.
Я не хочу гнути спину,
Бо тепер в нас вік машини,
Відпочинуть мої руки
Краще візьмусь до науки.
Кину кужель на полицю
Навчусь тримать я рушницю.
Цього конче треба вміти
Наш добробут боронити.
Пішлю батька, пішлю мати
В школі грамоту вивчати,
Лікнеп очі їм розв'яже
Лікнеп очі їм розвяже.
Киньмо гребінь, киньмо ку-
[жель,
Бо порохнявий він дуже.
Здамо в ясла наші діти
Досить в хаті нам сидіти.
Ходім мати погуляти,
Бо сьогодні наше свято.
Тепер жінка не рабиня
На Радянській Україні.
Старий побут — на полицю
З нами поруч робітниці;
Будуть нам допомагати
Новий побут вкоріняти.
Іде трактор з міста трактор
Малиновий на нім прапор
І блищить на сонці криця,
Веде трактор молодиця.

М. Мороз.

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісти"!

М. КОЦЮБИНСЬКИЙ

ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ

(Продовження)

Покнула челядь, кинулась одтягати, а вже людина з лицем червоним, як його гачі, тяла барткою ворога в голову, і похитнувся Іванів тато, як підтята смерека. Іван кинувся в бійку. Не пам'ятав, що робить. Щось підняло його. Але дорослі потолочили йому ноги, і він не міг протиснутись туди, де бились. Все ще гарячий, роз'юшений злістю, він наскочив з розгону на маленьке дівча, що тряслось з жаху біля самого воза. Ага! Це певно Гутенюкова дівка! І, не думавши довго, ударив її в лице. Вона скривилась, притулила руками до грудей сорочку і почала тікати. Іван зловив її коло ріки, шарпнув за пазуху і роздер. Звідти впали на землю нові кісники, а дівчинка з криком кинулась їх захищати. Але він видер і кинув у воду. Тоді дівчинка, зігнута вся, подивилась на нього з-під лоба якимсь глибоким зором чорних матових очей й спокійно сказала:

— Нічьо... В мене є другі... май ліпші.

Вона наче його потішала.

Здивований лагідним тоном, хлопець мовчав.

— Мені неня купили нову запаску... и постоли... и мережані капчурі... и...

Він все ще не знав, що сказати.

Я си обую файно та й буду дівка...

Тоді йому заздрісно стало.

А я вже вмію грати в денцівку.

Наш Федір зробив си таку файну фльяру... та й як заграє...

Іван надувся.

Я вже щезника бачив.

Вона неймовірно подивилась на нього:

А нащо ж ти б'єш си?

А ти нащо коло воза стояла?

Вона подумала трохи, не знаючи, що одповісти, і почала шукати щось за пазухою. Витягла врешті довгий цукерок.

— Ади!

Половину вкусила, а другу поважним, повним довір'ям рухом подала йому.

— На!

Він завагався, але узяв.

Тепер вони вже сиділи рядочком, забувши про вереск бійки й сердитий шум річки, а вона оповідала йому, що зветься Марічка, що пасе вже дробєта, що якась Марцинова—сліпа на одно око—покрала у них муку... і таке инше, обом цікаве, близьке і зрозуміле, а погляд її чорних матових очей м'ягко поринав у Іванове серце.

І втретє затрембітала про смерть у самотній хаті на високій кичері: другого дня по бійці помер старий Палійчук.

Тяжкі часи настали в родині Івана по смерті ґазди. Загніздилось безладдя, спливали ґаразди, продавались царинки одна по одній, і маржина десь танула так, як по горах весною сніги.

Але в Івановій пам'яті татова смерть не так довго жила, як знайомість з дівчам, що, скривджене ним безневинно, повним довір'я рухом подало йому половину цукерки. В його давній і безпричинний смуток влилась нова течійка. Вона несвідомо тягла його в гори, носила по сусідніх кичерах, лісах і долинах, де б він міг стріти Марічку. І він стрівся нарешті з нею: пасла ягнята.

Марічка його прийняла, якби давно сподівалась: він буде з нею пасти овечки. А й справді! Нехай жовтаня та голубаня для себе б'ють в колокільці та вирікують в лісі, а він йме пасти її ягнята.

І як вони пасли!

Білі ярки, збившись у холодок під смереку, дивились дурними очима, як качались по мхах двоє дітей, дзвонячи в тиші молодим сміхом. Втомившись, вони забирались на біле каміння і лячно зазирали звідти у прірву, з якої стрімко підіймався у небо чорний привид гори і дихав синню, що не хотіла танути на сонці. В щілині поміж горами летів у долину потік і тряс по камінних сивою бородою. Так було тепло, самотно і лячно у віковічній тиші, яку беріг ліс, що діти чули власне дихання. Але вухо уперто ловило і побільшало до найбільших розмірів усякий згук, що мусів жити в лісі, і їм часом здавалось, що вони чують чийсь хід потайний, глухе гупання барди, хекання втомлених грудей.

— Чуєш, Ива?—шепотіла Марічка.

— Чому б не мав чути? А чую.

Вони обоє знали, що то бродить по лісі невидима сокира, гупа об дерева і хека з втомлених грудей. Ляк проганяв їх звідти в долину, де потік плив спокійніше. Вони робили собі курбало у потоці, глибоке місце, і роздягшись бовтались в нім, як двоє лісних звірят, що не знають, що таке сором. Сонце спочивало на їх яснім волоссі і било в очі, а льодова вода потока щипала тіло.

Марічка перша змерзала й пускалася бігти.

Стій, гукав на неї Іван, звідки ти?

— З Я-вор-рова, — цокотіла зубами синя Марічка.

— А чия ти?

— Ковальова.

— Бувай здорова, ковальова, — щипав її Іван і пускавсь доганяти, аж поки потомлені, але загріті, не падали на траву.

В тихім плесі потічка, над яким горів царівник соняшним цвітом та синів лабуштан низкою черевичків, жалібно кумкали жаби.

Іван нахилявся понад потоком і питав жабу:

— Кума-кума, що-с варила?

— Бурак-борщ. Бурак-борщ. Бурак-борщ... — кректала Марічка.

— Бураки-ки-ки... Бураки-ки-ки! Бураки-ки-ки! — верещали обоє, заплющивши очі, аж жаби здивовано мовкли.

І так вони пасли, що нераз розгубили овечки.

(Далі буде.)

ТОВАРИШІ РОБІТНИКИ! Відновляйте передплату на "Українські Робітничі Вісти"! Не забувайте також про пресовий фонд одинокої української робітничої ґазети!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ І РОЗПОВСЮДНЮЙТЕ ТАКІ ЧАСОПИСИ Й ЖУРНАЛИ:

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" одинокий український робітничий часопис в Канаді, виходить три рази на тиждень. Передплата: $4.00 на рік, $2.00 на півроку.

"ФАРМЕРСЬКЕ ЖИТТЯ" одинокий дійсно фармерський український часопис в Канаді, що боронить інтереси працюючого фармерства. Передплата: $2.00 на рік, $1.00 на півроку.

"РОБІТНИЦЯ" одинокий журнал в українській мові для працюючого жіноцтва, виходить два рази на місяць. Передплата: $1.50 на рік, 80 центів на півроку.

"СВІТ МОЛОДІ" одинокий журнал в українській мові для української роб.-фарм. молоді, виходить раз на місяць Передплата лише 50 центів на рік.

Передплату на повищі часописи й журнали посилайте або на імя кожного часопису зокрема, або на імя й адресу:

WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASS'N Ltd.

Cor. Pritchard & McGregor St., Winnipeg, Man.